

Zuster Alphonsa van de Goede Herder: Ze denken aan een baan te komen, maar verdwijnen in de prostitutie (1996)

Sieth Delhaas

de Bazuin, 30 augustus 1996

Inleiding

‘Voorkomen’ is het wachtwoord van de zusters van de Goede Herder. Daarom startten zij met een project in Thailand om kinderen en vrouwen te helpen een eigen inkomen te verdienen.

De meisjes verdwijnen dan in de prostitutie en de jongens worden vermoord voor hun organen”, zegt zuster Alphonsa.

Van leiding geven in meisjesinternaten via opvang van slachtoffers van vrouwenhandel naar textielproductie in Thailand, is voor zuster Alphonsa Donders (63) geen vreemde weg. Zij is overste van de Nederlandse provincie van de ‘Zusters van de Goede Herder’. Deze van oorsprong Franse congregatie vestigde zich in 1860 ook in Nederland. Vanaf het begin hebben de zusters zich hoofdzakelijk beziggehouden met de zorg voor meisjes en vrouwen die dreigden in ‘het leven’ terecht te komen. Zuster Alphonsa maakte de overstap van de kinderbescherming naar de Goede Herder.

“Prostitutie is de makkelijkste weg voor meisjes en vrouwen uit arme gezinnen om geld te verdienen. Ik heb in de jaren zestig gewerkt met jeugd die in clans bijeenkwam: groepen jongeren met een leider. De jongens gingen stelen en de meisjes prostitueerden zich. Door de kinderbescherming werden ze dan opgepikt en in internaten geplaatst. Helaas moest er altijd eerst iets ernstigs gebeuren voordat deze instantie kon ingrijpen.”

Zuster Alphonsa is van de 69 in Nederland resterende Goede Herder-zusters, met een gemiddelde leeftijd van 78 jaar, de laatstingetredene.

“Toen ik in 1963 binnenkwam zat ik op een cursus van de kinderbescherming. Daar leerde ik veel broeders en zusters kennen die je de ene week nog aansprak met zuster of broeder en de volgende week met mevrouw of mijnheer. ‘Je bent niet goed wijs’, was hun reactie, ‘wij zijn er uitgegaan en jij gaat erin’.”

Na de middelbare school en enkele jaren gymnasium koos ze voor de kinderbescherming omdat ze vond dat de jeugd steun nodig had in hun eigen ideeën. Na korte tijd werd haar duidelijk dat alleen werken met en voor de meisjes niet voldoende was. Ze beseftte dat er meer was en wilde vorm geven aan dat besef:

“Het verschil als je dit werk vanuit een kloostergemeenschap doet, is dat je niet alleen samen wérkt maar ook samen ‘s ochtends en ‘s avonds neerknielt en een zegen over dat werk vraagt; dat je ook tegenover elkaar uitspreekt dat je werk doet waarin barmhartigheid nodig is, zoals je zelf ook die barmhartigheid nodig hebt. Je probeert je iets eigen te maken van de Goede Herder en dat door te geven.”

Maatschappelijke ontwikkelingen en veroudering binnen de congregatie leidden in de jaren zeventig tot de uitverkoop van scholen, internaten en kloosters. De laatste medeverantwoordelijkheid in het bestuur van het internaat in Almelo werd in 1995 aan leken overgedragen.

Maar dat betekende niet dat er een einde kwam aan het vertrouwde werk. Drie jaar geleden zijn de zusters begonnen met de opvang van vrouwen en meisjes die tegenwoordig via vrouwenhandel uit alle windstreken naar Nederland worden gelokt. De voor de zusters te groot geworden huizen doen nu vaak dienst om de meestal illegaal in Nederland verblijvende vrouwen een schuilplaats te bieden totdat de handelaars zijn opgepakt. In samenwerking met de *Stichting tegen Vrouwenhandel* en de *Werkgroep Religieuzen tegen Vrouwenhandel* wordt naar een geschikte oplossing gezocht. Daarbij speelt het feit dat de congregatie een wereldwijde organisatie is een grote rol.

“Via onze zusters in het betreffende land kunnen we de mogelijkheid van terugkeer van vrouwen naar haar geboortegrond onderzoeken. We moeten voorzichtig te werk gaan. Daarom is de samenwerking met andere organisaties zo belangrijk en daarom timmeren wij niet graag aan de weg. Toch weten vrouwen die aan hun handelaren zijn ontsnapt ons te vinden. Laatst belde een vrouw uit Amsterdam die onze naam in het telefoonboek had opgezocht.”

Voorkomen is het wachtwoord in de strategie van de zusters, dat ze overnamen van haar Franse stichteres, de heilige Maria Euphrasia Pelletier. In Europa brachten zij dat vooral in praktijk door hun pupillen een eigen inkomen te laten verdienen met het opzetten van wasserijen, borduurkamers en naaikamers. Zuster Alphonsa heeft zelf nog meegemaakt dat de internaatsmeisjes een deel van de tijd werkten en een deel studeerden.

Die traditie hebben de zusters voortgezet in het noorden van Thailand, waar vanouds Ierse zusters hun missiepost hadden. Samen met drie Ierse werken er nu twintig Thaise zusters. Vijfentwintig jaar geleden heeft zuster Mary Hayden (76) werk opgezet om meisjes en vrouwen in dit gebied - meest vluchtelingen uit Burma, Vietnam, Korea en China - een eigen inkomen te laten verdienen. Met de wereldwijd toenemende vrouwenhandel neemt de noodzaak daarvan van dag tot dag toe. De vrouwen en meisjes, te beginnen met elf- en twaalfjarigen, verbouwen, oogsten en verwerken katoen. Intussen bestrijkt de invloed van het klooster elf dorpen en vorig jaar hebben de zusters met de opbrengst van de textielproductie ruim zevenhonderd kinderen kunnen opvangen.

Het volgende plan is om de opleidingsmogelijkheden uit te breiden. Er zijn te weinig leerkrachten om de kinderen die toe zijn aan het voortgezet onderwijs, geschikte leerstof te kunnen aanbieden. Daarom proberen de zusters de kinderen al op die jeugdige leeftijd mee te laten werken. Want juist dan, als het spaarzame onderwijs is uitgebuit en de toekomst uitzichtloos lijkt, blijken zij een geschikte prooi voor de ronselaars.

Alphonsa: “Als zuster Mary wordt getipt dat de ronselaars in aantocht zijn, gaat ze met een stel zusters in haar jeep de dorpen af. Ze besteden werk uit aan vrouwen en meisjes die nog niet bij hun project betrokken zijn en geven hen een loonvoorschot. Als de volgende dag de ronselaars arriveren hoeven de ouders hun kinderen niet te verkopen. Ze denken dat ze baantjes krijgen in de stad, maar de meisjes verdwijnen in de prostitutie en de jongens worden vermoord om hun organen. Regelmatig worden er vanuit het klooster berichten daarover de dorpen in gestuurd, een niet eenvoudig karwei vanwege de talloze dialecten die in het gebied worden gesproken. Thailand behoort economisch niet meer tot de Derde Wereldlanden, maar in die streek zijn de mensen rechteloos. Niemand bekommert zich om hen.

Moeders die in de prostitutie werken, komen na een paar jaar terug: afgedankt en ondervoed. Vaak hebben ze dan haar kinderen al verkocht. Zuster Mary eist van de moeders die bij haar komen werken, dat ze haar kinderen naar school sturen. En dat wordt ook gecontroleerd.”

Een jaar geleden bezocht zuster Mary haar vriendin Joke Kok in Woudenberg. Enkele tientallen jaren woonde zij met haar man, die op de Nederlandse ambassade werkte, in Thailand. Zij raakte betrokken bij het lot van de kinderen en het werk van zuster Mary. Zij zorgde ervoor, ook na terugkeer in Nederland, dat de textielproducten in Nederland, de Verenigde Staten en Nieuw-Zeeland worden verkocht.

Tijdens het bezoek van zuster Mary kwamen Joke Kok en zuster Alphonsa met elkaar in contact en zij richtten de *Stichting Vriendenkring* op, die het werk in Thailand moet ondersteunen door de doorverkoop van de producten. De opbrengsten zijn verheugend. Per jaar kunnen er enkele tienduizenden guldens worden overgemaakt.

“Door het werk van en de publiciteit vanuit die vriendenkring zijn we in contact gekomen met vier jonge mensen die dit jaar hun pedagogische opleiding hebben afgesloten en uitgezonden willen worden naar dat gebied om onze zusters te ondersteunen. Deze en andere organisatiekosten kunnen wij als Nederlandse zusters dragen door het kapitaal te gebruiken dat onze vroegere bezittingen hebben opgebracht. Op die manier willen wij de giften van de mensen zuiver houden. Zij moeten weten dat hun geld helemaal ten goede komt aan het werk in Thailand. Eigenlijk betekent deze betrokkenheid voor ons een nieuwe manier om onze eigen missies elders financieel en daadwerkelijk te ondersteunen. En als je daar anderen bij betreft, zoals de vriendenkring of de jonge mensen die daar les gaan geven, wat doet het er dan toe of dat mensen zijn met of zonder sluier? We hebben gemerkt dat die jongelui er een stuk van hun leven aan willen wijden. Jonge mensen hebben idealen. Maar hier zijn vaak zoveel regels en wetjes dat ze aan die idealen niet kunnen werken.”

De volgende stap is op zoek te gaan naar mannen, misschien in broedercongregaties, die zich verantwoordelijk willen stellen voor de jongens in de dorpen. De zusters zien het als een slechte ontwikkeling voor de toekomst van de dorpen als de meisjes blijven en de jongens verdwijnen. De knowhow om jongens in een vak te scholen, hebben de zusters niet in huis.

Alphonsa: “Natuurlijk hebben we erover gesproken om mensen van daar hier een opleiding te laten volgen. Maar de verleiding om daarna niet meer terug te gaan is zo groot. Ze zijn dan verloren voor dat gebied.

Waar wij aan werken is dat - als straks de Ierse zusters te oud of gestorven zijn - de Thaise zusters het werk alleen kunnen voortzetten; en dat ze weten dat er een achterban in Europa is die hen steunt. Wij hebben altijd een vriendenkring gehad. Maar de vriendenkring van nu weet, dat we in de toekomst steeds vaker een beroep op hen zullen doen, ook voor de tijd dat wij er niet meer zullen zijn.”